

บทที่ 3

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับคนไทยวนและระบบเสียงภาษาไทยวน

ในบทนี้จะได้กล่าวถึงความเป็นมาของชาวไทยวนโดยสังเขปและระบบเสียงของภาษาไทยวนอำเภอหางดง ดังต่อไปนี้

3.1 ความเป็นมาของชาวไทยวนโดยสังเขป

ชาว“ไทยวน” หมายถึง ชาวไทยหรือชาวล้านนาที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทยหลายจังหวัด อาทิ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง ฯลฯ คำว่า ยวนหรือโยนก คงมาจาก เวียงโยนก ซึ่งเป็นเมืองเก่าแก่ในลุ่มแม่น้ำกก รุ่งนภา เกียรติวาร (2541, p.6-8) กล่าวว่า “ในภาคเหนือของประเทศไทยแต่เดิมนั้นมีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกก แม่น้ำอิง แม่น้ำปิง แม่น้ำลาว ต่อมาเมื่อมีการขยายตัวของชุมชนจึงได้รวมตัวกันพัฒนาเป็นแคว้นขึ้น โดยชุมชนที่ราบลุ่มแม่น้ำกกรวมตัวกันเป็นกลุ่มโยนหรือโยนก มีเมืองเงินยางเป็นศูนย์กลางของชุมชนชาวไทยวน จนถึงสมัยพญามังรายขึ้นครองเมืองเงินยาง ได้สร้างความเป็นปึกแผ่นในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำกกและขยายอำนาจลงมาสู่ที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนบนก่อตั้งอาณาจักรล้านนาในปีพ.ศ. 1839 โดยมีเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางของอาณาจักรล้านนา จนถึงพ.ศ. 2101 จึงเสียเอกราชแก่พม่า” จนกระทั่งปีพ.ศ. 2339 เมื่อพระเจ้ากาวิละได้ยกพลกลับเข้าไปตั้งเมืองเชียงใหม่ขึ้น บริเวณลุ่มแม่น้ำสายสำคัญ เช่น แม่น้ำปิง แม่น้ำกก ก็ไม่มีผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่หนาแน่นเหมือนแต่ก่อน บ้านเมืองถูกทิ้งร้าง เพราะผู้คนได้ถูกกวาดต้อนไปอยู่ที่อื่น จึงได้เริ่มออกกวาดต้อนผู้คนที่ยอพยพหลบภัยไปอาศัยอยู่ตามป่าเขา ให้กลับเข้ามาอยู่ในเมืองเชียงใหม่ดังเดิม แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีความไม่เพียงพอที่จะรักษาเมืองเชียงใหม่ให้มั่นคงแข็งแรงได้เหมือนเดิม จึงได้ส่งกองทัพออกไปตีเมืองต่างๆในรัฐไทใหญ่ ไทลื้อ (สิบสองปันนา) เมื่อตีที่ใดได้ก็เริ่มกวาดต้อนเอาผู้คนลงมาไว้ที่เชียงใหม่ ฉะนั้น ประชาชนที่ประกอบกันเป็นชาวเชียงใหม่หรือไทยวนในปัจจุบันนี้จึงมีชาวไทยวนพื้นเมืองเดิมอยู่บ้าง ส่วนที่เหลือก็เป็นชาวไทใหญ่ ไทลื้อ ไทยอง ไทเขิน ซึ่งมีสำเนียงภาษาล้ำยุคคลึงกับชาวไทยวนเชียงใหม่เมื่อเวลาผ่านไปนานๆชาวไทเหล่านี้ได้สืบทอดภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของตน จึงกลายเป็นไท ยวนไปหมด ปัจจุบันชาวไทยวนเหล่านี้เรียกตนเองว่า “คนเมือง” และเรียกภาษาของตนว่า“คำเมือง”

สงวน โชติสุขรัตน์ (2512) กล่าวถึงเรื่องการที่ชาวล้านนานิยมเรียกตนเองว่า “คนเมือง” นั้น มีผู้รู้บางท่านสันนิษฐานว่ามาจากการที่ในอดีตเมื่อ 200 กว่าปีที่ผ่านมานั้น แผ่นดินล้านนา

ไทยหรือภาคเหนือ ได้ตกอยู่ในแฉกการปกครองของพม่านานกว่า 150 ปี ในระยะเวลาดังกล่าวนี้ พม่าต้องส่งทหารและพลเรือนมาทำการปกครอง ควบคุม ไม่ให้พลเมืองลุกฮือขึ้นก่อกบฏหรือประท้วง ทหารพม่าทั้งนาย โพร่พล และพลเรือนที่เข้ามาอยู่ในเมืองเหนือครั้งนั้น มากกว่าคนที่อยู่มาแต่เดิม เสียอีก เพราะพวกชาวเมืองเดิมได้อพยพหลบหนีจากภัยสงคราม ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของพม่า หลบหนีออกไปอาศัยอยู่ตามป่าดงเสียดายเป็นอันมาก การที่คนต่างเมืองเข้ามาอยู่ปะปนนี้เอง จึงมีการแบ่งเรียกพวกพม่าว่า “พวกม่าน” เพราะชาวเมืองเหนือเรียกพม่าว่า “ม่าน” และเรียกพวกชาวเมืองด้วยกันว่า “คนเมือง” เพื่อจะให้อำนาจเป็นพวกไหน จึงมีคำเรียกว่า “คนเมือง” เกิดขึ้นแต่นั้นมา และพวกคนเมืองนี้พวกไทใหญ่หรือพวกเงี้ยวเรียกว่า “พวกยวน” หรือ “ไตยวน” ซึ่งเพี้ยนมาจากคำว่า พวก “ไทยวน” หรือ “ไตยวน”¹ นั่นเอง

ในปัจจุบันคำว่า “ยวน” ยังใช้เรียกกลุ่มชนชาวยวนที่อาศัยอยู่ในบางจังหวัดในภาคกลาง อีกด้วย ซึ่งกลุ่มชนนี้เรียกภาษาของตนว่า “ภาษายวน” แท้จริงแล้วบรรพบุรุษของชนกลุ่มนี้ก็ เป็นพวกเดียวกันกับชาวไทยวนหรือคนเมืองทางภาคเหนือนั่นเอง แต่ถูกกวาดต้อนลงมาในปี พ.ศ. 2346 เมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้โปรดให้แม่ทัพของกรุงเทพฯร่วมกับ ทหารกองทัพเชียงใหม่ยกไปตีเมืองเชียงแสนที่พม่าตั้งมั่นอยู่และเพื่อกันไม่ให้พม่ากลับเข้ามายึด ครองและช่วยเป็นกำลังให้แก่พม่าอีก จึงโปรดให้แบ่งชาวเมืองเชียงแสนออกเป็น 5 ส่วน เมืองเชียง แสน 1 ส่วน ไปไว้ที่เมืองเชียงใหม่ 1 ส่วน เมืองลำปาง 1 ส่วน เมืองน่าน 1 ส่วน และอีก 1 ส่วน โปรดให้สร้างบ้านเรือนอยู่ที่เมืองสระบุรีและเมืองราชบุรี ที่เมืองสระบุรีมีมากที่สุดที่อำเภอเสาให้ มัก เรียกตัวเองว่า “พวกยวน” หรือ “ไทยวน” นอกจากพวกไทยวนหรือคนเมืองจะถูกกวาดต้อนและ อพยพไปทางใต้แล้ว ยังถูกพวกพม่ากวาดต้อนไปอยู่ในประเทศตนหลายครั้ง ซึ่งขณะนี้ก็คงถูกกลืน เป็นพม่าไปหมดแล้ว

3.2 ระบบเสียงภาษาไทยวน

ผู้วิจัยใช้ระบบเสียงภาษาไทยวน อำเภอหางดงเป็นตัวแทนของภาษาไทยวนที่พูดกันใน จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากการตรวจสอบข้อมูลทางเสียงและความหมายของคำแฝงอารมณ์ความรู้สึกที่เก็บจากพจนานุกรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบคำนี้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษา ที่อาศัยอยู่ในบริเวณเขตอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

¹ เสียงสระ ua ในภาษาไทยวน จะปฏิบัติกับเสียงสระ o ในภาษาไทยใหญ่และไทลื้อ

3.2.1 ระบบพยัญชนะ

3.2.1.1 พยัญชนะต้นเดี่ยว

ภาษาไทยนั้นมีพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง และพยัญชนะทั้ง 20 หน่วยเสียง สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวได้ (ดูตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยวน

ฐาน-กรณ์ ลักษณะ ทางเสียง	ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
กัก ไม่ก้อง	p	t	c	k	?
กัก ไม่ก้อง พ่นลม	ph	th		kh	h
กัก ก้อง	b	d			
นาสิก	m	n	ɲ	ŋ	
เสียดแทรก	f	s			
เสียงเปิด	w	l	j		

ตัวอย่างการปรากฏของเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว

p-	เช่น	piat ⁵¹	'กระตุง'
		pa: ¹²	'ปลา'
		pok ¹³	'เตี้ย ต่ำ'
t-	เช่น	to:ŋ ³³	'ทองเหลือง'
		tiaw ³³	'กางเกง'
		tu:p ³¹	'กระท่อม'
c-	เช่น	co:ŋ ⁴²	'รุ่ม'
		ca:ŋ ¹³	'จืด'
		ca:w ⁴²	'คะ ค่ะ'

k-	เช่น	kw:m ^{42?}	'ม้านั่ง'
		kam ³³ bi: ^{42?}	'แมงปอ'
		ki:t ³¹	'แคบ'
ʔ-	เช่น	ʔit ¹³	'เหน้อย'
		ʔoŋ ³¹	'ชื่อน้ำพริกชนิดหนึ่ง เรียกว่า น้ำพริก่อง'
		ʔa:j ^{42?}	'พี่ชาย'
ph-	เช่น	pha: ³¹	'ผ้า'
		pho: ³¹	'ดู'
		phit ¹³	'ผิด'
th-	เช่น	tha: ³¹	'คอย'
		thaw ⁵¹	'แก, เฒ่า'
		tho:ŋ ⁵¹	'คั่งน้ำ'
kh-	เช่น	kha:p ³¹	'มือ'
		khin ³³	'เธอ, แก, มึง'
		khut ¹³	'เสียด, จัญไร, อับมงคล'
b-	เช่น	bu:n ³¹	'มุด'
		ba:w ³¹	'ผู้ชาย'
		buam ^{42?}	'บวม'
d-	เช่น	duat ³¹	'บัน, ด่า'
		du: ³¹	'สะดือ'
		hu: ³³ daŋ ³³	'จุมุก'
m-	เช่น	muan ⁵¹	'สนุก'
		mo:n ⁵¹	'เนินเขา'

		mak ³³	'ชอบ'
n-	เช่น	nuaŋ ⁵¹	'ถ่วง'
		nak ²³	'มาก'
		baʔ ¹³ noːj ³³	'บวบ'
ŋ-	เช่น	ŋuː ³³	'ไม้กวาด'
		ŋom ³³	'นุ่มลง'
		ŋuŋ ³³	'ยุ้ง'
ŋ-	เช่น	ŋuːt ⁵¹	'ตงสัย'
		ŋiw ³⁴	'นุ่น'
		ŋaːw ⁵¹	'โง'
f-	เช่น	faŋ ⁵¹	'รีบ'
		fuːk ⁵¹	'ที่นอน'
		fak ³¹ keːw ^{42?}	'ฟักแก้ว'
s-	เช่น	suak ⁵¹	'ดู'
		sa:p ³¹	'ได้กลิ่น'
		sin ^{42?}	'ผ้าถุง'
w-	เช่น	wɛːn ⁵¹	'กระจก'
		wɔːk ⁵¹	'ปลิ้นปล้อน'
		waːw ⁵¹	'ว่าว'
h-	เช่น	hak ⁵¹	'อาเจียน'
		huːː [?]	'ให้'
		haj ^{42?}	'ร้องให้'

l-	เช่น	luak ³¹	'ฉลาด'
		laʔ ³³	'ทิ้ง'
		le:w ¹	'เลอะ'
j-	เช่น	ja:ŋ ³⁴	'หยุด'
		juun ³³	'ยื่น'
		jip ³³ jip ³³	'กระพริบตาถี่ๆ'

3.2.1.2 พยัญชนะต้นควบกล้ำ

พยัญชนะต้นควบกล้ำ C₁C₂ มี 9 เสียง โดยหน่วยเสียงที่สามารถปรากฏในตำแหน่ง C₁- ได้นั้น ได้แก่ เสียง /k-/ , /kh-/ , /t-/ , /c-/ , /s-/ , /j-/ , /ŋ-/ , /ɲ-/ , /l-/ ส่วนหน่วยเสียงที่สามารถปรากฏในตำแหน่ง -C₂- ได้นั้นจะเป็นเสียงริมฝีปาก /w-/ เท่านั้น

ตัวอย่างการปรากฏของเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ

kw-	เช่น	kwa:ŋ ¹³	'กวาง'
		kwa:j ³⁴	'ใช้นิ้วปากนำพริกที่ติดขอบถ้วย'
		kwa:ŋ ³	'ตัวด้วง'
khw-	เช่น	khwa:m ⁵¹	'บริเวณ'
		khwa:m ^{1?}	'ข้าวส่วนที่ติด . วส่วนที่ต่อของผลไม้เข้า - ³¹ 'หมากแขวนหรือหมากมาด เม็ดเล็ก กลิ่นฉุน'
tw-	เช่น	twa:j ³³	'ท่าย'
		twa:ŋ ¹³	'คำที่มักใช้เป็นคำแรกในการขบซอ'
cw-	เช่น	cwa: ³¹	'เลอะ'
		cwa:j ^{42?}	'เฉียง, ไม่ตรง'
		cwa:t ³¹	'เคลื่อนไหวย่างรวดเร็ว'
sw-	เช่น	swa:j ³¹	'ส่าย'

		swa: ⁵¹	'เสียงที่เกิดจากการนำเอาอาหารอย่างผักลงผัดในกระทะน้ำมันร้อนจัด'
		swaŋ ¹³	'ปล่อย'
jw-	เช่น	jwa:t ⁵¹	'หล่น'
		jwa:ŋ ⁵	'หลวม, ไม่แน่น'
ŋw-	เช่น	ŋwa:j ³⁴	'หันกลับ'
		ŋwa: ³⁴	'สับสน, วุ่นวาย'
		ŋwa:k ⁵¹	'แยกออกจากกัน, ห่างมาก'
jw-	เช่น	jwa: ³⁴	'ซึมออกมา'
		jwa:m ⁵¹	'ขยุ่ม'
		jwa: ³³	'น้ำตาคลอ'
lw-	เช่น	lwa:n ⁵¹	'เปื่อย'
		lwa:t ⁵¹	'ทา-เคลือบแต่ผิวๆ'

3.2.1.3 พยัญชนะท้าย

หน่วยเสียงที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้มี 9 หน่วยเสียง ได้แก่

เสียง /-p/, /-t/, /-k/, /-ʔ/, /-m/, /-n/, /-ŋ/, /-w/, /-j/

ตัวอย่างการปรากฏของเสียงพยัญชนะท้าย

-p	เช่น	pha: ⁴² tuap ³¹	'ผ้าห่ม'
		kɔ:p ³¹	'รองเท้า'
		ŋi:p ⁶¹	'หลับไปชั่วขณะ'
-t	เช่น	ʔit ¹³	'เหนื่อย'
		piat ⁵¹	'กระบุง'
		ŋw:t ⁵¹	'พิศวง งงววย'

-k	เช่น	pɔk ¹³	'ด้า, เตี้ย'
		tu:k ³¹	'พยาธิในท้องคน'
		suak ³¹	'ดู โมให้ร้าย'
-ʔ	เช่น	laʔ ³³	'ทิ้ง'
		teʔ ³³	'เปรียบเทียบ, เทียบ, วัด'
		taʔ ³³	'ดัน'
-m	เช่น	kam ¹³	'ถือ'
		khiam ¹³	'ประหยัด'
		fiam ³⁴	'ผาที่ทำเป็นบานๆพับได้'
-n	เช่น	kin ^{42ʔ}	'สั้น'
		fuan ³¹	'รสที่เจือผาดและขึ้น'
		mɤ:n ³³	'นาน ช้า'
-ŋ	เช่น	ŋw:ŋ ³³	'วาง, ตั้ง'
		tho:ŋ ¹³	'สีก กร่อน'
		boŋ ^{42ʔ}	'ตัวบุง'
-w	เช่น	kha:w ¹³	'ขาว'
		ta:w ⁵¹	'หกล้ม'
		tua ¹³	'เธอ'
-j	เช่น	do:j ³³	'ดอย'
		pho:j ³¹	'กรอบ เปราะ'
		ko:j ³³	'ดู'

3.2.2 ระบบสระ

ระบบสระภาษาไทยวนประกอบด้วยสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง เป็นสระสั้น 9 หน่วยเสียง และสระยาว 9 หน่วยเสียง ส่วนสระประสมมี 3 หน่วยเสียง ดูรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 หน่วยเสียงสระในภาษาไทยวน

	หน้า		กลาง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i	i:	u	u:	u	u:
กลาง	e	e:	ɤ	ɤ:	o	o:
ต่ำ	ɛ	ɛ:	a	a:	ɔ	ɔ:
สระผสม	ia		ua		ua	

ตัวอย่างการปรากฏของเสียงสระ

i	เช่น	cin ³⁴	'เนื้อ'
		tin ³¹	'ขึ้น'
		pin ^{42?}	'กลับข้าง'
i:	เช่น	ti: ⁵¹	'ที่ดิน'
		ti: ³¹	'แหวก, แหก'
		ci:p ³¹	'จับ'
e	เช่น	?et ¹³	'ตะโกน'
		tek ¹³	'บีบ, นวด, เฟ้น'
		te? ¹³	'เปรียบเทียบ, เทียบ, วัด'
e:	เช่น	te: ³³	'เท'
		de: ³¹	'ตั้งตรง'
		pe:ŋ ³¹	'สว่าง, โลง'
ɛ	เช่น	mɛ? ¹³	'ไถ่, ติด'

		beʔ ¹³	'แบ, อ้าออก'
ε:	เช่น	pe:ŋ ¹³	'ทำ'
		ke:ŋ ¹³	'กับข้าวประเภทหนึ่งเป็นน้ำ'
		ce:ŋ ^{42/2}	'สว่าง'
a	เช่น	taʔ ³³	'ตัน'
		kaŋ ⁵¹	'ละเมอ'
		kat ³³	'จุก, เสียด, แน่น'
a:	เช่น	ca:ŋ ¹³	'จืด'
		pa:k ³¹	'พูด'
		da:k ³¹	'กั้น'
o	เช่น	boʔ ¹¹	'ผ่า'
		com ³¹	'ป่น'
		thoʔ ³³	'คำอุทานแสดงความประหลาดใจ'
o:	เช่น	ko:ŋ ³¹	'งอ'
		to:k ³¹	'ภาชนะทำด้วยไม้คล้ายพานมีเชิงสูงใช้สำหรับอาหาร'
		mo: ⁵³	'ใหญ่, โปน'
ɔ	แทน	cɔʔ ¹³	'เจาะ'
		bɔʔ ¹³	'แกะออก, ปลดออก, ทำให้หลุด'
ɔ:	เช่น	po: ⁵¹	'พ่อ'
		khɔ:t ³¹	'ขมวดเป็นปม'
		ŋɔ:n ⁵¹	'ท้ายทอย'
u	เช่น	tuʔ ³³	'พระ'

		cum ³³	'ดอกไม้ตูม'
		duk ¹³	'ปลาตุก'
u:	เช่น	ʔu: ^{42?}	'พูด'
		du:t ³¹	'ดูต'
		tu:p ³¹	'กระท่อม'
u	เช่น	kuɪ ³³	'คิด'
		puɪk ¹³	'ไม้ฉลาด'
		muɪŋ ⁴	'ระมัดระวัง, รอบคอบ'
u:	เช่น	cɯ: ⁵¹	'ชื้อ'
		ŋɯ:t ⁵¹	'พิศวง งงงวย'
		fu:t ³¹	'เคลื่อนไหวไม่สะดวก'
ɤ	เช่น	tɤ? ³	'เถอะ'
		thɤ? ³³	'ถลอก, เปิก'
		phɤ? ¹³	'เปราะอะ, เลอะ, เปื่อน'
ɤ:	เช่น	kɤ:t ³¹	'กั้น'
		ŋɤ:p ⁵¹	'ก้อนหินที่ยื่นออกจากภูเขา'
		thɤ:ŋ ¹³	'ถึงบรรจุดหมาย'
ia	เช่น	pia? ¹³	'เปียก'
		thiaw ³³	'เดิน'
		pia ⁵¹	'ผอมแห้ง แรงน้อย'
ua	เช่น	kwak ³	'รองเท้า'
		buam ^{42?}	'บิด ไม่ตรง'

		puaj ³¹	'ขาด, หลุด, ง่ายขึ้น'
ua	เช่น	ʔuaj ³¹	'สู้อยู่สู้อย'
		puaj ³³	'เปลือย, แก้ว'
		muan ⁵¹	'สนุก'

3.2.3 ระบบวรรณยุกต์

ภาษาไทยนั้นมี 6 หน่วยเสียงวรรณยุกต์² คือ

วรรณยุกต์ที่ 1 /13/: 5 5 ฝ ดั้น (low-rising) มี 2 เสียงวรรณยุกต์ย่อย คือ

[13] ในคำเป็นทั้งพยางค์เปิดและพยางค์ปิด

เช่น fan¹³ 'ฝัน' ti:¹³ 'ดี' kua¹³ 'กลัว'

[23] ในคำตายเสียงสั้น

เช่น ʔop¹³ 'อบ' hak¹³ 'หัก' kat¹³ 'กัด'

วรรณยุกต์ที่ 2 /33/: กลางระดับ (mid-level) มี 2 เสียงวรรณยุกต์ย่อย คือ

[33] ในคำเป็นทั้งพยางค์เปิดและพยางค์ปิด

เช่น bin³³ 'บิน' da:w³³ 'ดาว' faŋ³³ 'ฟัง'

[43] ในคำตายเสียงสั้น

เช่น mat³³ 'มัด' nap³³ 'นับ' fak³³ 'ฟัก'

วรรณยุกต์ที่ 3 /31/: กลาง-ตก (mid-falling) ในคำเป็นทั้งพยางค์เปิดและพยางค์ปิดและคำตายเสียงยาว

เช่น khaj³¹ 'ไข' pi:³¹ 'ปี' ʔo:ŋ³¹ 'โอง'

khat³¹ 'ขาด' tɔ:p³¹ 'ตอบ' be:k³¹ 'แบก'

วรรณยุกต์ที่ 4 /51/: สูง-ตก (high-falling) ในคำเป็นทั้งพยางค์เปิดและพยางค์ปิดและคำตายเสียงยาว

เช่น laj⁵¹ 'ไล่' suw:⁵¹ 'ซื้อ' ka:⁵¹ 'ค่า'

muw:t⁵¹ 'มีด' ne:p⁵¹ 'แนบ' fa:k⁵¹ 'ฟาก'

² ดูสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ทั้ง 6 หน่วยเสียงได้ในภาคผนวก ก ซึ่งเป็นกราฟแสดงค่าความถี่มูลฐาน

วรรณยุกต์ที่ 5 /42[?]: สูง-ตก (high-falling) เส้นเสียงปิดตอนท้าย
 เช่น tom^{42?} 'ต้ม' kha:w^{42?} 'ข้าว' ʔəj^{42?} 'อ้อย'

วรรณยุกต์ที่ 6 /34/: กลาง-ขึ้น (mid-rising)
 เช่น ma³⁴ (ม้า) na:m³⁴ (น้ำ) ka:³⁴ (คำ)

เมื่อนำวรรณยุกต์ข้างต้นมาจัดเข้ากล่องตามตารางทดสอบเสียงวรรณยุกต์ (Gedney, 1975) เพื่อดูการแยกเสียงและรวมเสียงวรรณยุกต์แล้ว ภาษาไทยวนหรือคำเมือง เชียงใหม่อำเภอหางดงจะมีลักษณะการแยกเสียงและรวมเสียงวรรณยุกต์ดังภาพ 1

	↓	↓	↓	↓	
	A	B	C	DL	DS
	ว.1	ว.3	ว.5	ว.3	ว.1
	13	31	42 [?]	31	13 [23]
	ว.2				
	33	ว.4	ว.6	ว.4	ว.2
↑		51	34	51	33 [43]
		↑	↑	↑	↑

ภาพที่ 1 ลักษณะการแยกเสียงและรวมเสียงวรรณยุกต์ในภาษาไทยวน

3.2.4 โครงสร้างพยางค์ (Syllable structure)

ภาษาไทยวนมีโครงสร้างพยางค์ 2 แบบคือ

2.2.4.1 C (C) V C^T

2.2.4.2 C (C) V V (C)^T

โดยกำหนดสัญลักษณ์ดังนี้

- C- แทน เสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว
- CC- แทน เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ
- V แทน สระเสียงสั้น
- VV แทน สระเสียงยาวหรือสระผสม
- C แทน เสียงพยัญชนะท้าย
- T แทน เสียงวรรณยุกต์

() หมายถึง มีหรือไม่มีก็ได้

โครงสร้างพยางค์ภาษาไทยวน 2 แบบข้างต้นสามารถแบ่งย่อยได้ดังนี้

(1) C(C)VC^T

1.1 CVC^T

เช่น ʔit¹³ 'เหน้อย'

kam¹³ 'ถือ'

tek¹³ 'บีบ, นวด, เฟ้น'

1.2 CCVC^T

khwan^{42?} 'ส่วนที่ต่อของผลไม้เข้ากับกิ่งหรือก้าน'

(2) C(C)V V(C)^T

2.1 CVV^T

เช่น de:³¹ 'ตั้งตรง'

ti:³¹ 'แหวก, แหก'

pho:³¹ 'ดู'

2.2 CVVC^T

เช่น mɔ:n³³ 'นาน ซ้ำ'

ta:w⁵¹ 'หก ลืม'

ɯw:ŋ³³ 'วาง, ตั้ง'

2.3 CCVV^T

เช่น ɯwa:³⁴ 'ซึ่มออกมา'

ɯwa:³³ 'น้ำตาคลอ'

cwa:³¹ 'เลอะ'

2.4 CCVVC^T

เช่น ɯwa:t⁵¹ 'หล่น'

cwa:t³¹ 'เคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว'

ŋwa:k⁵¹ 'แยกออกจากกัน, ห่างมาก'